

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-55-35>

УДК 657:336.02

ЗАГАЛЬНО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕВОЛЮЦІЇ НОРМ ТРАНСФЕРТНОГО ЦІНОУТВОРЕННЯ: ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

GENERAL THEORETICAL PRINCIPLES OF THE EVOLUTION OF TRANSFER PRICING RULES: PROBLEMATIC ISSUES AND WAYS TO SOLVE THEM

Сторожук Тетяна Миколаївна

кандидат економічних наук, доцент кафедри,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2260-1301>

Моргуненко Артем Сергійович

здобувач вищої освіти третього (доктор філософії) рівня,
Державний податковий університет
ORCID: <https://orcid.org/0009-0008-2787-2788>

Storozhuk Tetyana, Morhunenko Artem
State Tax University

У статті розкрито основні етапи становлення трансфертного ціноутворення в світі та їх вплив на запровадження і розвиток в Україні. Досліджено поетапний розвиток норм контролю за зовнішньоекономічними операціями між асоційованими підприємствами. Проаналізовано причинно-наслідковий зв'язок виникнення перерозподілу економічних вигод між компаніями, які функціонують у різних юрисдикціях. За допомогою систематизації теоретичних напрацювань обґрунтовано формування політики трансфертного ціноутворення. Опрацьовано законодавчу базу з питань контролю за трансфертним ціноутворенням та прослідковано тенденцію змін правил регулювання транснаціональних компаній та їх асоційованих компаній. Досліджено послідовність формування основних принципів становлення вітчизняного досвіду регулювання трансфертних цін.

Ключові слова: трансфертне ціноутворення, контрольовані операції, транснаціональні корпорації, зовнішньоекономічна діяльність, принцип «втягнутої руки».

The article reveals the main stages of the formation of transfer pricing in world practice and their impact on the introduction and development in Ukraine. The evolution of transfer pricing rules. The author studies the gradual development of rules of control over foreign economic transactions between associated (related) enterprises as a process of transition between certain stages of foreign economic relations more dependent on the tax policy of each country. The author analyzes the cause and effect relationship of the redistribution of economic benefits between companies operating in different jurisdictions. By systematizing theoretical developments, this paper substantiates the formation of transfer pricing policy. The author analyzes the legislative and theoretical and practical framework for transfer pricing control, which serves as a benchmark for key challenges, based on which it is possible to trace the trend of changes in the rules of regulation of multinational companies and their associated (related) companies. Particular attention is paid to the study of the cycle of formation of the basic principles of formation of the domestic experience of transfer pricing regulation since the introduction of the transfer pricing policy. The author defines tax control of transfer pricing as a standardized process which has a set of rules for determining the amount of profit within foreign economic transactions between associated companies with constant scanning of the market environment. The article emphasizes the importance of introducing the principles of regulation of cross-border activities in terms of combating transfer pricing abuse. In particular, the legal framework used by both tax administrations and multinational corporations is presented. The analysis shows that multinational companies are emerging whose impact is distributed to tax revenues in each jurisdiction where the group of companies operates. Thus, the issue of identifying risk markers for transfer price abuse makes it important to conduct further research on this issue in order to introduce a systematic approach to the relations between key players in the national economy and to determine the effectiveness of these criteria.

Key words: Transfer pricing, controlled transactions, multinational corporation, foreign economic activity, arm's length principle.



Постановка проблеми. Проблема боротьби з виведенням прибутків з під оподаткування та розмиття податкової бази в умовах глобалізованої економіки займає першість серед головних загроз для більшості країн світу. За даними науковців Оксфордського університету, питання розмивання бази оподаткування та виведення доходів з під оподаткування (далі – BEPS) в більшості країн коштує 100–240 мільярдів доларів США втраченого доходу щорічно, що еквівалентно 10% світового корпоративного доходу [1].

З огляду на глобалізацію економіки, ООН в 2022 році провела дослідження «Global Investment Trends Monitor». За результатами дослідження встановлено, що електронна комерція є сегментом із найвищою часткою доходів у рейтингу, завдяки присутності таких великих фірм, як Amazon (Сполучені Штати) та Alibaba (Китай). Ці дві компанії разом відповідають 34% доходів і 17% активів топ-100 компаній світу [2].

За дослідженням, яке проведено у 2020 році Організацією економічного співробітництва та розвитку «Digital Economy Outlook» у 2017 році у середньому 12% підприємств використовують аналіз великих масивів даних (BigData) – серед яких 33% складають транснаціональні компанії [3]. Експерти наголошують, що штучний інтелект стане головною рушійною силою зростання світової економіки до 2030 р. Прогнозується, що вже у 2025 р. майже чверть світового ВВП припадатиме на цифрову економіку завдяки диджиталізації промисловості (наразі за різними оцінками така частка становить від 4,5% до 15,5%) [4].

Отже, питання постійних змін правил трансфертного ціноутворення, зокрема, моніторинг податкового законодавства дає можливість нам зрозуміти тенденцію на кожному з етапів становлення трансфертного ціноутворення. Дослідження тенденцій на міжнародному ринку свідчить, що транснаціональна діяльність набуває все більшої актуальності, як серед платників податків, яким слід враховувати зміни при плануванні та структуруванні бізнес-діяльності з пов'язаними (асоційованими) особами, так і контролюючого органу, який повинен адаптувати свої норми до нового виду операцій та ризиків що можуть виникнути.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Еволюції норм трансфертного ціноутворення та дослідженню проблемних питань присвятили свої наукові роботи вітчизняні та

зарубіжні автори: Аві-Йонах Р. [5], Брехов С. [6, с. 126–131], Задорожня Л. [7], Курілов Є. [8 с. 12–16], Мішин М. [4; 8], Олт Х. [9], Петруцці Р. [10], Романюк М. [11], Селезень П. [12, с. 36] та багато інших.

Питання сучасних тенденцій руху капіталу та історія виникнення і удосконалення контролю за трансфертним ціноутворенням знайшли відображення у провідних міжнародних дослідженнях, таких як Організація економічного співробітництва та розвитку [13] та ООН [14]. Міністерством фінансів України, спільно зі Державною податковою службою України, забезпечено імплементацію концепції принципу «витягнутої руки» [15] у 2013 році з подальшим процесом вдосконалення існуючих норм контролю за трансфертними операціями та доповненням до Податкового кодексу України [16].

Формування цілей статті. Водночас, попри великий доробок наукових праць, питання моніторингу становлення норм трансфертного ціноутворення в Україні через призму міжнародної практики наразі не знайшли достатнього відображення у вітчизняній науці. Отже, мета статі полягає у тому, щоб проаналізувати особливості норм регулювання трансфертних операцій, виокремивши основні етапи становлення процедури контролю за трансфертним ціноутворенням в світі з відображенням даного процесу на вітчизняний досвід.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перша світова війна спровокувала дисбаланс між експортними та імпорнтними операціями. За даними дослідження Логінова А. [17], двох-трьох років війни виявилося достатньо для формування змішаної (зі значним державним втручанням у сферу виробничої власності та фінансового управління) регульованої економіки як нового типу економічного середовища в умовах високих кон'юнктурних ризиків і стійких дефіцитів. Даний процес, в свою чергу, спонукав розвитку схем податкового планування транснаціональними компаніями.

За даними Петруцці та Тавареста [10], першим проявом розмивання податкової бази в окремих галузях промисловості Англії за допомогою пов'язаних підприємств можна вважати кінець 19 століття, в результаті чого почали зароджуватись перші транснаціональні компанії.

Таким чином, в умовах глобалізації виробничих процесів розвилась конкуренція на всіх рівнях, тим самим провокуючи процес адапта-

ції суб'єктів господарювання в конкурентному економічному середовищі. У міру того як компанії адаптувалися, створювався механізм внутрішньо фірмових відносин, що допомагав великим компаніям все більше розвиватись та примножувати економічні вигоди. Товарообіг почав зростати (рис. 1), що певною мірою слугувало децентралізації управлінських рішень та створенню чіткої ієрархії.

Як результат, Фіскальний комітет Ліги націй в 1930-х роках в межах програми боротьби з наслідками застосування компаніями схем агресивного податкового планування почав свою діяльність, що характеризувалася аналізом законів та адміністративних практик 35 країн [10]. В результаті чого, було створено проект конвенції, що містить пряме посилення на принцип, який надалі матиме назву принцип «витягнутої руки», та послужив основою для статей 7 і 9 Модальної конвенції ОЕСР.

З плином часу, міжнародна торгівля набирала стрімких оборотів, що пропорційною мірою відображалось на податковому плануванні та бізнес-стратегіях, і як результат, країни в яких створювалася додана вартість недоотримували податкові надходження. Після закінчення Другої Світової Війни до початку 1960-х років – прийнято вважати періодом становленням транснаціональних корпорацій.

За результатами досліджень О. Смірної [19], однією з головних причин виведення з

під високих ставок корпоративного податку з прибутків є економічна нестабільність, що сприяла пошуку транснаціональними корпораціями безпечних гаваней з метою захисту від ризиків та примноження економічних вигід.

З іншого боку, період початку 60-х років ХХ ст. визначають як хвилю незалежності колоній. Так, з приходом незалежності починаються розвиватись відносини між материнськими компаніями і їх асоційованими (пов'язаними) компаніями в новостворених юрисдикціях, що характерні незначними або нульовими податковими ставками податку на прибуток (корпоративний податок). Як результат податкова адміністрація США зіштовхнулася з викликами, коли бюджет недовтримує податкові виплати з корпоративного податку (рис. 2). В результаті чого податковим відомством США було розроблено перелік правил, що регулюють зовнішньоекономічні відносини. Новостворені правила вважаються першим задокументованим посібником, який мав три методи для визначення цін між асоційованими компаніями. Надалі дані методи було взято за основу при створенні традиційних методів трансфертного ціноутворення.

Отже, через впровадження податкової прозорості був розроблений конкретний набір кроків і процедур для обміну податковою інформацією, який став основою для вирішення проблеми виведення прибутків та зло-

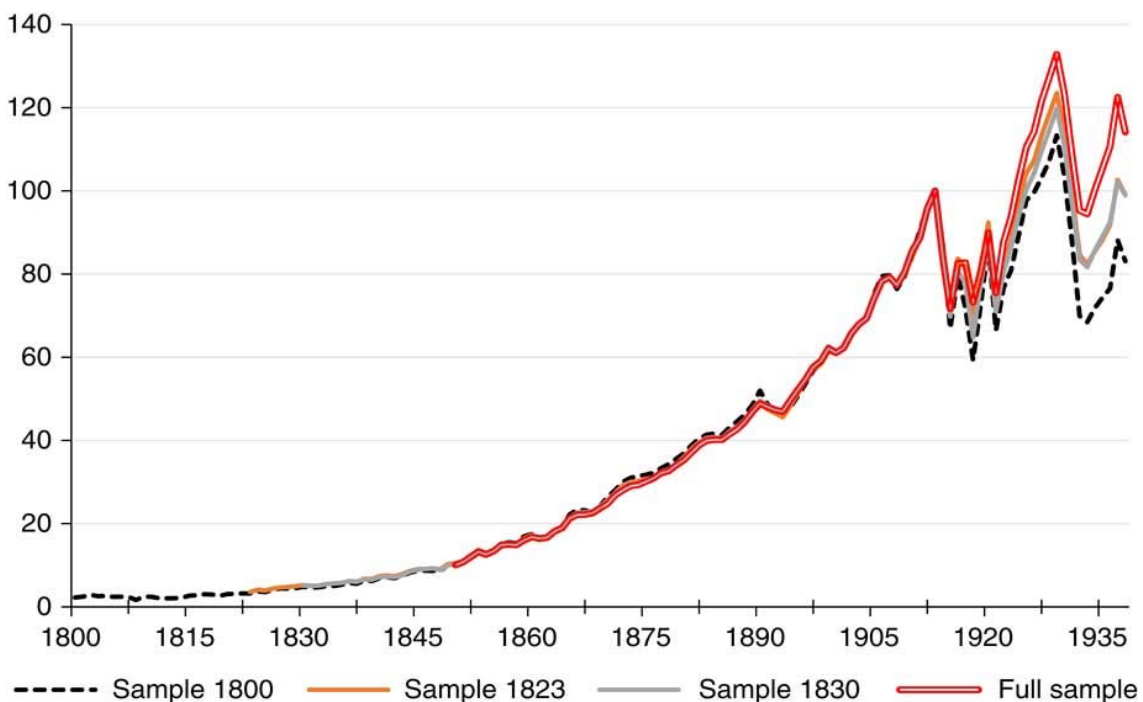


Рис. 1. Світова торгівля 1800–1938 рр.

Джерело: [18]

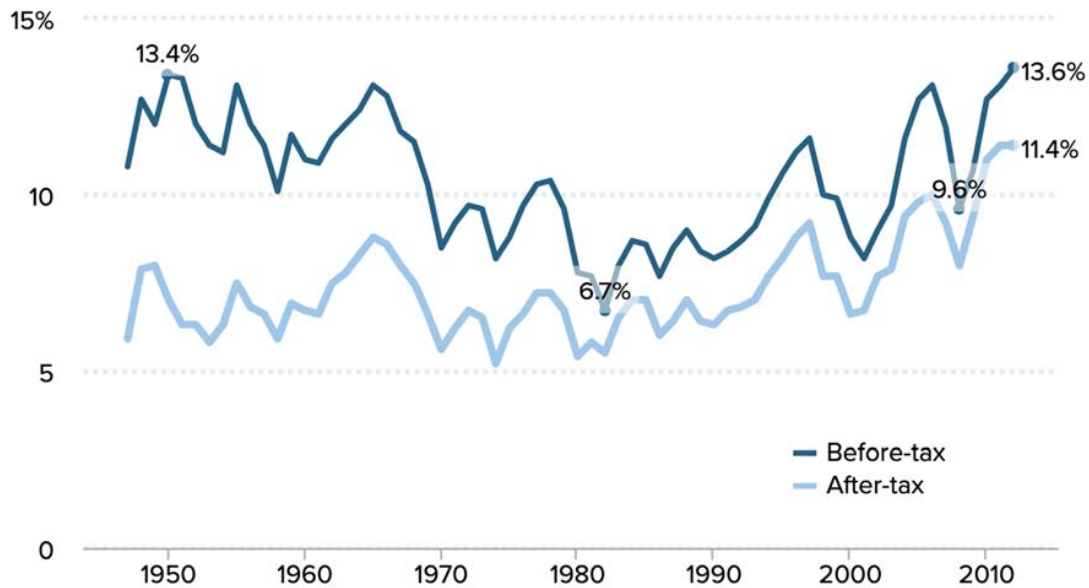


Рис. 2. Надходження до бюджету США від корпоративного податку як відсоток від національного доходу, 1947–2012

Джерело: [20]

вживанням «податковими гаванями». Податкова прозорість є основою роботи податкової спільноти і ОЕСР для боротьби з агресивним податковим плануванням транснаціональних корпорацій. За даними ОЕСР, перше видання Настанов ОЕСР щодо трансфертного ціноутворення було схвалено Радою ОЕСР у 1995 році. У 2009 році до розділу IV «Адміністративні підходи до запобігання та вирішення суперечок, пов'язаних із трансфертним ціноутворенням» внесено деякі поправки, головним чином для відображення прийнятих у 2008 році оновленої Типової податкової конвенції та нового параграфу 5 статті 25, який стосується арбітражу, а також зміни до статті 25 коментаря щодо процедур взаємної згоди для вирішення міжнародних податкових спорів [13].

Робота щодо агресивних схем податкового планування здійснювалась в межах програм ОЕСР в період розробки Настанов ОЕСР і була зосереджена на наступних питаннях:

- ідентифікація та вилучення шкідливих практик та гібридних режимів в країнах членах Організації економічного співробітництва та розвитку;
- робота з підвищення податкової прозорості офшорних зон та налагодження процесу обміну податковою інформацією;
- залучення до співпраці не членів ОЕСР з метою розвитку програми з розмивання податкової бази та виведення прибутків з під оподаткування.

З огляду моніторингу редакції Настанов ОЕСР 2010 р., 2017р. та 2022 року, можна констатувати наявність активного процесу під яким розуміють комплекс дій спрямованих на покриття проблемних питань, а саме: питання подвійного оподаткування та бізнес-процеси ціноутворення між асоційованими компаніями. Варто зауважити, що на фундаментальні зміни Настанов ОЕСР 2017 р. певним чином вплинули Кроки BEPS, зокрема Кроки 8–10 «Удосконалення контролю за трансфертним ціноутворенням» та 13 «Правила звітності в розрізі країн для міжнародних груп компаній». У результаті співпраці країн-членів ОЕСР і «великої двадцятки» та участі низки країн потенційних членів ОЕСР і країн що розвиваються, розроблено всеохоплюючий пакет кроків для боротьби з BEPS (План дій щодо BEPS), ухвалений світовими лідерами у вересні 2013 р. Цей пакет містить нові або більш жорсткі міжнародні стандарти, а також конкретні заходи з надання допомоги країнам у подоланні проблем BEPS, визначаючи 15 «кроків», спрямованих на комплексне вирішення цих проблем [21].

Глобальні масштаби проблеми розмиття податкової бази та виведення податку на прибуток з під оподаткування, за оцінкою експертів ОЕСР, коштує країнам від 4 до 10% світових надходжень податку на прибуток компаній [22]. Підсумовуючи, період еволюції норм трансфертного ціноутворення (рис. 3) можна зобразити у вигляді трьох ключових

етапів становлення засад боротьби проти виведення прибутку з під оподаткування та розмивання бази оподаткування.

Таким чином, податковий контроль трансфертного ціноутворення є стандартизованим процесом, який має набір правил для визначення величини прибутку в межах зовнішньоекономічних операцій між асоційованими компаніями з постійним скануванням ринкового середовища. Варто зауважити, що концепція принципу «вितягнутої руки» слугувала певним орієнтиром для транснаціональних компаній та податкових адміністрацій. Проте, не варто недооцінювати значення правил трансфертного ціноутворення, оскільки в процесі їх створення Фіскальним комітетом Організації економічного співробітництва та розвитку, було розглянуто низку концепцій та найкращих практик провідних країн світу.

Отже, принцип «вितягнутої руки» слугує свого роду консенсусом між країнами членами Організації економічного співробітни-

цтва та розвитку. Даний принцип побудований на врахуванні суверенітету економіки кожної з країн, що долучаються до імплементації норм трансфертного ціноутворення у вітчизняне законодавство.

Р. Петруццій [10] зазначає, що історично трансфертне ціноутворення визначається як явище, що є результатом взаємодії двох факторів: виникнення складних бізнес-структур і бажання отримати економічну вигоду. Трансфертне ціноутворення як економічна концепція не є негативним явищем, оскільки його початкові цілі не були пов'язані з податковим плануванням. Однак, як подають Еддісон С. та Мюллер Ф. [23], термін «трансфертне ціноутворення» все частіше використовується як приклад методу ухилення від сплати податків. Особливо це проявляється в останні роки, коли все більше країн впроваджують трирівневу документацію з трансфертного ціноутворення, яка націлена на контроль за транснаціональними корпораціями, які все частіше

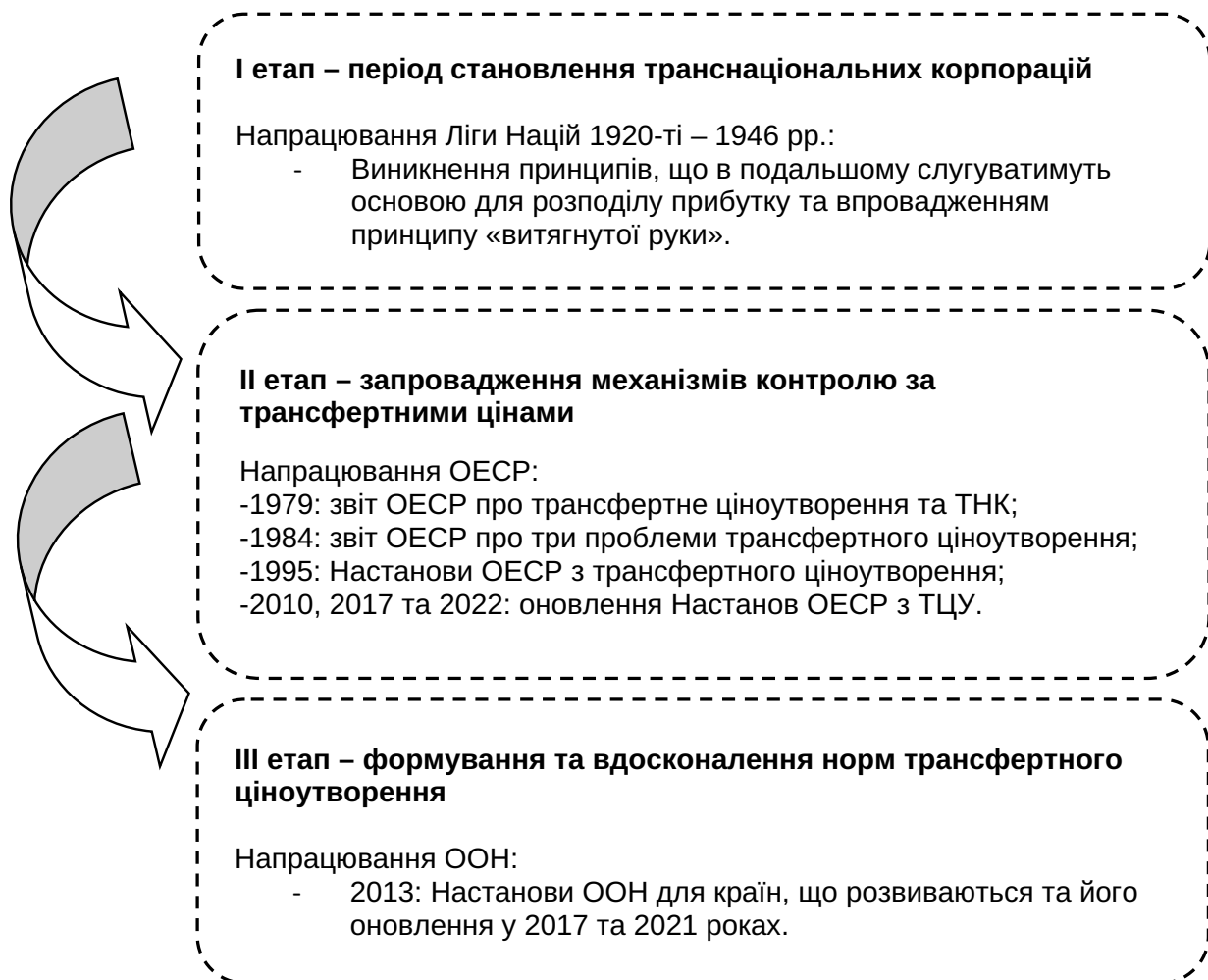


Рис. 3. Основні етапи розвитку контролю за трансфертним ціноутворенням у світі

Джерело: сформовано авторами на основі [10]

виводять прибутки з під оподаткування до сприятливих економічних зон. Дане явище, включає перелік факторів як для суб'єктів господарювання, так і контролюючих органів. За допомогою контролю за трансфертним ціноутворенням податкові адміністрації можуть ідентифікувати та встановити факт відповідності операції умовам, що склалися на незалежному ринку.

Як зазначив О. Андрусь [24; 25], трансфертне ціноутворення передбачає використання трансфертних цін – найнижчих внутрішніх цін у компанії, за якими здійснюються розрахунки між різними структурними підрозділами материнської компанії або між учасниками транснаціональної корпорації.

Отже, під трансфертним ціноутворенням зазвичай розуміють механізм, що сприяє асоційованим компаніям здійснювати операції за цінами, що є відмінними від тих які створенні між незалежними компаніями. Податкова прозорість та обмін інформацією між компетентними органами іноземних країн є основою міжнародних зусиль, щодо боротьби з агресивним податковим плануванням транснаціональних компаній. Наразі основним керівництвом при визначенні відповідності цін при здійсненні зовнішньоекономічних операцій, прийнято вважати та використовувати Настанови ОЕСР при розробці національних правил контролю за трансфертним ціноут-

воренням. Основним принципом Настанов є принцип «втягнутої руки», який має на меті змодельувати умови, які були б створенні між незалежними компаніями, так би мовити, на «втягнутій руці» [13].

У рамках дослідження еволюції норм трансфертного ціноутворення при здійсненні ретроспективної оцінки, важливо розглянути чинні норми та концепції через призму вітчизняних норм трансфертного ціноутворення, які регулюються ПКУ [16]. Метою ретроспективної оцінки є визначення доцільності, ефективності дії контролю за трансфертними цінами.

В межах етапу дослідження імплементації норм трансфертного ціноутворення потрібно розглянути основні етапи розвитку трансфертного ціноутворення в Україні. С. Король, Г. Уманців та І. Шушакова [26] вважають, що трансфертне ціноутворення в Україні пройшло три еволюційних етапи, кожен з яких характеризується певним вагомим внеском (рис. 4).

Українська практика трансфертного ціноутворення в період 1991–2012 рр. представляє собою розвиток перерозподілу виробництва та створення промислових груп. В умовах функціонування різноманітних об'єднань та внутрішньогрупових відносин питання регулювання цін постає все гостріше. Р. Мадяр, Ю. Кушнір та М. Далекорей [27] підкреслюють, що попри відсутню чітку тенденцію дина-

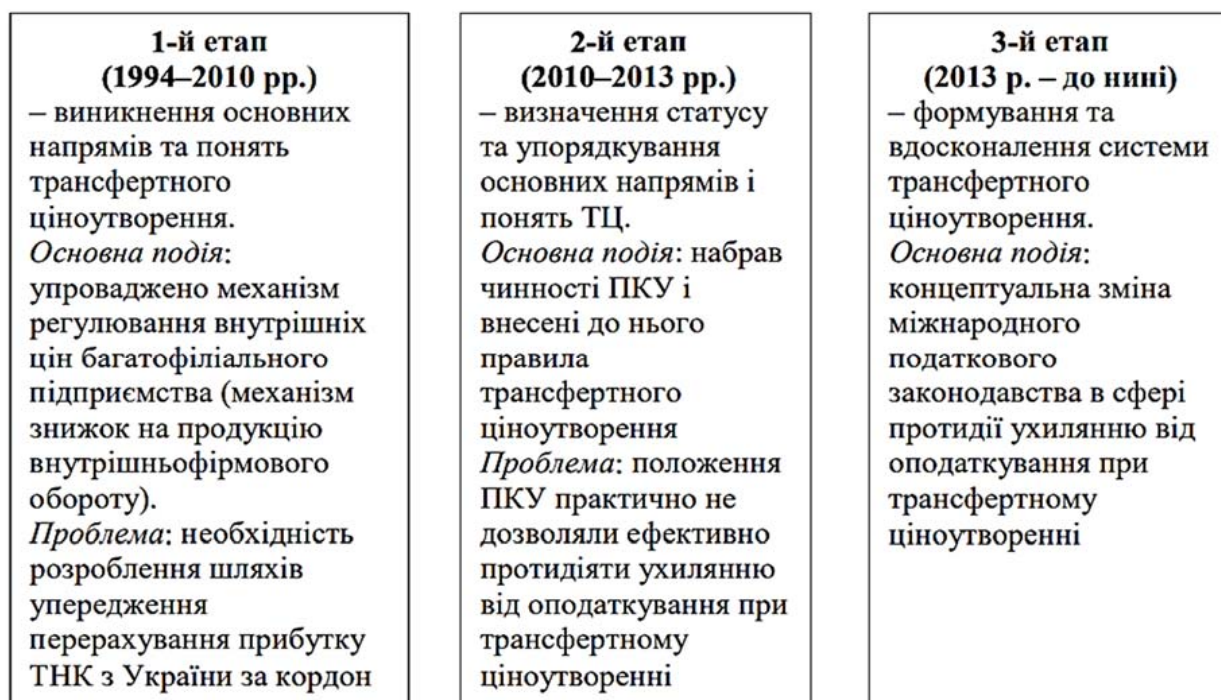


Рис. 4. Еволюція розвитку трансфертного ціноутворення в Україні

Джерело: [26]

міки обсягів залучених іноземних інвестицій, у 1996 та 2006 рр. спостерігається найбільший притік іноземних інвесторів та економічної активності ТНК на території України (темпи приросту 85,5 та 86,7% відповідно).

З огляду на економічні виклики, у 2013 році імplementовано норми контролю за ТЦ відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення» [15]. Даний закон розроблений з урахуванням Настанов ОЕСР та провідних міжнародних практик регулювання трансфертного ціноутворення. Подальший розвиток на, думку А. Гречко [28], сприяє формуванню інституції, що слугуватиме основою механізму трансфертного ціноутворення. Okремо варто виділити зміни 2015 року, які законодавчо закріпили міжнародно визнаний принцип «втягнутої руки» та критерії «пов'язаності осіб», що позитивно вплинуло на загальну систематизацію вітчизняної нормативної бази відносно трансфертного ціноутворення і його наближення до міжнародних стандартів і Настанов ОЕСР з трансфертного ціноутворення для багатонаціональних корпорацій і податкових служб.

Значні зміни у 2017 році пов'язані з приєднанням України до Програми розширеного співробітництва в рамках ОЕСР і взяття на себе зобов'язання імplementувати мінімальний стандарт Плану дій BEPS в Україні [29]. Даний процес знайшов своє відображення

в податковому законодавстві з прийняттям Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві» [30].

На даний момент гармонізація правил трансфертного ціноутворення на національному рівні характеризується активністю всіх процесів, чому є підтвердженням численні напрацювання Державної податкової служби України у напрямку трансфертного ціноутворення.

Висновки. Станом на сьогодні слід констатувати, що міжнародне податкове законодавство пройшло шлях формування механізму контролю за трансфертним ціноутворенням, пристосовуючись до викликів, що відбувались на відкритому ринку з появою транснаціональних компаній та перерозподілу економічних вигід між юрисдикціями.

Останні етапи розвитку характеризуються уніфікацією правового регулювання транснаціональної діяльності. Okремо варто зазначити, що національне законодавство є достатньо близькими до міжнародних норм та практики, в результаті чого в статті зроблено систематизацію процесу вдосконалення механізму регулювання трансфертного ціноутворення з метою порівняння теоретичних та практичних аспектів розвитку контролю за трансфертним ціноутворенням.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Cobham, Alex, and Petr Janský, *Estimating Illicit Financial Flows: Critical Guide to the Data, Methodologies, and Findings* (Oxford, 2020; online edn, Oxford Academic, 19 Mar. 2020). DOI: <https://doi.org/10.1093/oso/9780198854418.001.0001>.
2. Global Investment Trends Monitor 2022 URL: https://unctad.org/system/files/official-document/diaeiainf-2022d3_en.pdf
3. OECD Digital Economy Outlook 2020. OECD. URL: https://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/science-and-technology/oecd-digital-economy-outlook-2020_bb167041-en#page1.
4. Мішин М., Шолохова А. План дій BEPS 2.0: що передбачає подальша реформа міжнародного оподаткування. 2020. URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home/media/press-releases/2020/01/plan-dii-beps-2-0.html>.
5. Avi-Yonah, Reuven S. and Haiyan Xu. «Evaluating BEPS: A Reconsideration of the Benefits Principle and Proposal for UN Oversight» (2016). URL: <https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2868&context=articles>.
6. Брехов С. С. Напрями розвитку контролю за трансфертним ціноутворенням в Україні. *Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України: зб. наук. пр./НАН України. ДУ "Інт регіональних досліджень ім. М. І. Долишнього НАНУ"*. Львів, 2016. Вип. 4 (120). № 4. С. 120–125.
7. Задорожня Л. А. Міжнародна практика трансфертного ціноутворення в контексті оподаткування доходів фізичних та юридичних осіб України. *Економіка і фінанси*. 2014. № 10. С. 62–70. URL: <http://surl.li/lpuqrq>.
8. Мішин М., Курілов Є. Трансфертне ціноутворення та план дій BEPS. *Вісник Міністерства доходів і зборів України*. 2014. № 16. С. 12–16.
9. Ault, J. Hugh. (2013). Some Reflections on the OECD and the Sources of International Tax Principles. Working Paper of the Max Planck Institute for Tax Law and Public Finance, 03. URL: <https://ssrn.com/abstract=2287834>.

10. Petruzzi, R., Tavares, R. (2019). Transfer pricing and value creation. Series on International Tax Law, Michael Lang (ed), 116. URL: <https://www.gbv.de/dms/zbw/1671000579.pdf>
11. Романюк М. В. Трансфертне ціноутворення в податковій системі України. *Світові тенденції та перспективи розвитку фінансової системи України*. 2013. С. 15–17.
12. Селезень П. Угода про асоціацію між Україною та ЄС у контексті прямого оподаткування: концептуальний та нормативний аспект. Ірпінь: НДІ фінансового права, 2015. 39 с.
13. OECD (2022), OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2022, OECD Publishing, Paris, DOI: <https://doi.org/10.1787/0e655865-en>
14. UN Practical Manual on Transfer Pricing for Developing Countries (2021). URL: <https://financing.desa.un.org/sites/default/files/2023-03/UN%20Manual%20on%20Transfer%20Pricing.pdf>
15. Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо трансфертного ціноутворення» № 408-VII від 04.07.2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-18#Text> (дата звернення: 20.09.2023).
16. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 р. № 2755. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 28.09.2023).
17. Логінов М. М. Перша світова війна як спосіб розв'язання економічних суперечностей. *Історія народного господарства та економічної думки України*. 2016. № 49. С. 93–111. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ingedu_2016_49_8
18. Federico, G., Tena-Junguito, A. World trade, 1800-1938 : a new data-set. (2016). Universidad Carlos III de Madrid. Instituto Figuerola de Ciencias Sociales. Working Papers In Economic History, 16–01. URL: <https://e-archivo.uc3m.es/handle/10016/22222#preview>
19. Смірнова О. М. Оподаткування доходів транснаціональних корпорацій у країнах Європейського Союзу: історичний екскурс та сучасний стан. *Ефективна економіка*. 11 (2013). URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2540>
20. Hungerford, T. (2013): Corporate tax rates and economic growth since 1947, Economic Policy Institute Issue Brief. No. 364. URL: <https://www.epi.org/publication/ib364-corporate-tax-rates-and-economic-growth/>
21. Explanatory memorandum to the double taxation relief (base erosion and profit shifting). Order 2018. URL: https://www.legislation.gov.uk/ukdsi/2018/9780111168127/pdfs/ukdsiem_9780111168127_en.pdf
22. Gabriel Zucman, Thomas Wright, «The Exorbitant Tax Privilege», NBER Working Paper No. 24983, September 2018. URL: <https://ssrn.com/abstract=3246780>.
23. Addison, S. and Mueller, F. (2015), «The dark side of professions: the big four and tax avoidance», *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 28 № 8, pp. 1263–1290. DOI: <https://doi.org/10.1108/AAAJ-01-2015-1943>
24. Андрусь О. І. Трансфертне ціноутворення в Україні: проблеми і перспективи розвитку. *Сучасні проблеми економіки і підприємництва*. 2018. Вип. 22. URL: <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/145085>
25. Фарат, О., Косовська, В., & Козак, І. (2022). Дослідження законодавчих змін трансфертного ціноутворення в Україні. *Економіка та суспільство*, (44). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-77>
26. Король С. Я., Уманців Г. В., Шушакова І. К. Розвиток трансфертного ціноутворення в умовах глобалізації. *Економічна теорія та право*. 2021. № 2 (45). С. 87–100. DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2021-45-2-87>.
27. Мадяр Р. О., Кушнір Ю. Б., Далекорей М. І. Транснаціоналізація українського бізнесу в глобальній економіці. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 11. С. 26–31. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2017/7.pdf.
28. Гречко А. Механізм трансфертного ціноутворення в Україні як інструмент контролю за операціями між пов'язаними особами. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2016. № 13. URL: <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/80095>.
29. Проект Закону із запровадження Плану дій BEPS в Україні: Міністерство фінансів України. URL: https://www.minfin.gov.ua/news/view/proekt-zakonu-iz-zaprovadzhennia-planu-dii--v-ukraini?category=novini_tamedia&subcategory=vsi-novini (дата звернення: 30.09.2023).
30. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо вдосконалення адміністрування податків, усунення технічних та логічних неузгодженостей у податковому законодавстві: Закон України від 16.01.2020 № 466-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#Text> (дата звернення: 25.09.2023).
31. Результати роботи ДПС у напрямку трансфертного ціноутворення. Державна податкова служба України: офіц. сайт. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/transferne-tsinoutvorenn/prezentatsiyeni-materiali/633174.html>

REFERENCES:

1. Cobham, Alex, and Petr Janský, *Estimating Illicit Financial Flows: A Critical Guide to the Data, Methodologies, and Findings* (Oxford, 2020; online edn, Oxford Academic, 19 Mar. 2020), DOI: <https://doi.org/10.1093/oso/9780198854418.001.0001>.
2. Global Investment Trends Monitor 2022. Available at: https://unctad.org/system/files/official-document/diaeiainf2022d3_en.pdf.
3. OECD Digital Economy Outlook 2020. OECD. Available at: https://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/science-and-technology/oecd-digital-economy-outlook-2020_bb167041-en#page1.
4. Mishy'n, M., & Sholoxova, A. (2020). Plan dij BEPS 2.0: shho peredbachaye podal'sha reforma mizhnarodnogo opodatkovannya [BEPS 2.0 Action Plan: envisaging further reform of international taxation]. Available at: <https://home.kpmg/ua/uk/home/media/press-releases/2020/01/plan-dii-beps-2-0.html>.
5. Avi-Yonah, Reuven S. and Haiyan Xu. «Evaluating BEPS: A Reconsideration of the Benefits Principle and Proposal for UN Oversight» (2016). Available at: <https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2868&context=articles>.
6. Brekhov, S. S. «Napriamy rozvytku kontroliu za transfertnym tsinoutvorenniam v Ukraini» [Areas of Control of Transfer Pricing in Ukraine]. *Sotsialno-ekonomichni problemy suchasnoho periodu Ukrainy*, no. 4 (2016), pp. 120–125.
7. Zadorozhnia, L. A. «Mizhnarodna praktyka transfertnogo tsinoutvorennia v konteksti opodatkovannia dokhodiv fizychnykh ta yurydychnykh osib Ukrainy» [International practice of transfer pricing in the context of taxation of income of natural and legal persons of Ukraine], *Ekonomika i finansy*, vol. 10 (2014), pp. 62–70. Available at: <http://surl.li/lpupq>.
8. Mishyn, M. and Kurilov, E., «Transfertne tsinoutvorennia ta plan dii BEPS» [Transfer pricing and Action Plan on BEPS]. *Visnyk Ministerstva dokhodiv i zboriv Ukrainy*, vol. 16 (2011), pp. 12–16.
9. Avi-Yonah, Reuven S. and Haiyan Xu. «Evaluating BEPS: A Reconsideration of the Benefits Principle and Proposal for UN Oversight» (2016). Available at: <https://repository.law.umich.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2868&context=articles>
10. Petruzzi, R., Tavares, R. (2019). Transfer pricing and value creation. Series on International Tax Law, Michael Lang (ed), 116. Available at: <https://www.gbv.de/dms/zbw/1671000579.pdf>
11. Romaniuk M. V. (2013) Transfertne tsinoutvorennia v podatkovii systemi Ukrainy [Transfer pricing in the tax system of Ukraine]. Global trends and prospects for the development of the financial system of Ukraine, pp. 15–17.
12. Selezen', P. (2015), Uhoda pro asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu ta YeS u konteksti pryamoho opodatkovannya: kontseptual'nyy ta normatyvnyy aspekt [The Association Agreement between Ukraine and the EU in the context of direct taxation: conceptual and normative aspects], NDI finansovoho prava, Irpen, Ukraine.
13. Ault, J. Hugh. (2013). Some Reflections on the OECD and the Sources of International Tax Principles. Working Paper of the Max Planck Institute for Tax Law and Public Finance, 03. Available at: <https://ssrn.com/abstract=2287834>
14. OECD (2022), OECD Transfer Pricing Guidelines for Multinational Enterprises and Tax Administrations 2022, OECD Publishing, Paris. DOI: <https://doi.org/10.1787/0e655865-en>
15. UN Practical Manual on Transfer Pricing for Developing Countries (2021). Available at: <https://financing.desa.un.org/sites/default/files/2023-03/UN%20Manual%20on%20Transfer%20Pricing.pdf>.
16. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo transfertnogo tsinoutvorennia [On making changes to the Tax Code of Ukraine regarding transfer pricing]: Zakon Ukrainy № 408-VII (04.07.2013). Available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/408-18/print1371479257466566>
17. Podatkovyi kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]: Zakon Ukrainy № 2755 (02.12.2010). Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
18. Lohinov M. M. «Persha svitova viina yak sposib rozviazannia ekonomichnykh superechnostei» [The First World War as a way of solving economic contradictions]. *Istoriia narodnoho hospodarstva ta ekonomichnoi dumky Ukrainy*, № 49. 2016, pp. 93–111. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ingedu_2016_49_8
19. Federico, G., Tena-Junguito, A. World trade, 1800–1938 : a new data-set. (2016). Universidad Carlos III de Madrid. Instituto Figuerola de Ciencias Sociales. Working Papers In Economic History, 16–01. Available at: <https://e-archivo.uc3m.es/handle/10016/22222#preview>
20. Smirnova, O. M. «Opodatkovannia dokhodiv transnatsionalnykh korporatsii u krainakh Yevropeiskoho Soiuzu: istorychnyi ekskurs ta suchasnyi stan» [Taxation of the income of transnational corporations in the countries of the European Union: a historical tour and the current state]. *Efektivna ekonomika*, 11 (2013). Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2540>

21. Hungerford, T. (2013): Corporate tax rates and economic growth since 1947, Economic Policy Institute Issue Brief No. 364. Available at: <https://www.epi.org/publication/ib364-corporate-tax-rates-and-economic-growth>
22. Explanatory memorandum to the double taxation relief (base erosion and profit shifting). Order 2018. Available at: https://www.legislation.gov.uk/ukdsi/2018/9780111168127/pdfs/ukdsiem_9780111168127_en.pdf
23. Gabriel Zucman, Thomas Wright, «The Exorbitant Tax Privilege», NBER Working Paper No. 24983, September 2018. Available at: <https://ssrn.com/abstract=3246780>
24. Addison, S. and Mueller, F. (2015), «The dark side of professions: the big four and tax avoidance», *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 28. № 8, pp. 1263–1290. DOI: <https://doi.org/10.1108/AAAJ-01-2015-1943>.
25. Andrus O. I. (2018) *Transfertne tsinoutvorennia v Ukraini: problemy i perspektyvy rozvytku* [Transfer pricing in Ukraine: problems and prospects]. *Suchasni problemy ekonomiky i pidpriemnytstvo – Modern problems of economy and entrepreneurship*, vol. 22, Available at: <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/145085>
26. Farat, O., Kosovs'ka, V., & Kozak, I. (2022). *Doslidzhennya zakonodavchych zmin transfornogo cinoutvorennia v ukrajini* [Study of legislative changes in transfer pricing in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*, (44). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-77>
27. Korol, S. Ya., Umantsiv, H. V., & Shushakova, I. K. (2021). *Rozvytok transfornogo tsinoutvorennia v umovakh hlobalizatsii* [Development of transferpricing in the conditions of globalization]. *Ekonomichna teoriia ta pravo – Economic Theory and Law*, 2 (45), 87–100. DOI: <https://doi.org/10.31359/2411-5584-2021-45-2-87>
28. Madiar, R. O., Kushnir, Yu. B., and Dalekorei, M. I. «Transnatsionalizatsiia ukraïnskoho biznesu v hlobalnii ekonomitsi» [Transnationalization of Ukrainian Business into Global Economics]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 11 (2017): 26-31. Available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/11_2017/7.pdf
29. Hrechko, A. (2016), «Mekhanizm transfornogo tsinoutvorennia v Ukraini yak instrument kontroliu za operatsiamy mizh poviazanymy osobamy» [The mechanism of transfer pricing in Ukraine as a tool for monitoring transactions between related parties]. *Ekonomichniy visnyk NTUU «KPI»*, no. 13. Available at: <https://ev.fmm.kpi.ua/article/view/80095>
30. *Proekt Zakonu iz zaprovadzhennia Planu dii BEPS v Ukraini* [Draft Law on the Implementation of the BEPS Action Plan in Ukraine: Ministry of Finance of Ukraine]: Ministerstvo finansiv Ukrainy. Available at: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/proekt-zakonu-iz-zaprovadzhennia-planu-dii--v-ukraini?category=novini-ta-media&subcategory=vsi-novini>
31. Verkhovna Rada Ukrainy. (2020, January 16). *Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo vdoskonalennia administruvannia podatkov, usunennia tekhnichnykh ta lohichnykh neuzghodzhonosti u podatkovomu zakonodavstvi* [On Amendments to the Tax Code of Ukraine to Improve Tax Administration, Eliminate Technical and Logical Inconsistencies in Tax Legislation]: Zakon Ukrainy № 466-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/466-20#Text>
32. State Tax Service of Ukraine (2022) *Rezultaty roboty DPS u napriamku kontroliu za transfornym tsin-outvorenniam* [The results of the State Tax Service in the direction of control over transfer pricing]. Available at: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/transfertne-tsinoutvorenn/prezentatsiyni-materiali/633174.html>